

Dividendbelasting

1. Korte uitleg huidige systematiek

Algemeen

Dividendbelasting (tarief 15%) wordt geheven van natuurlijke personen en vennootschappen bij de uitkering van dividend door een Nederlandse vennootschap. Waar de aandeelhouder woont of is gevestigd is niet van belang. In binnenlandse verhoudingen is de betekenis van de dividendbelasting beperkt. Voor binnenlandse aandeelhouders (beleggers) fungeert de dividendbelasting als voorheffing die kan worden verrekend met de verschuldigde inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Niet te verrekenen dividendbelasting wordt teruggegeven. Daarnaast geldt (tenzij sprake is van misbruik) een inhoudingsvrijstelling als sprake van een deelneming (kort gezegd, een belang >5%). Deze inhoudingsvrijstelling geldt nu voor nationale en EU/EER-situaties. In de brief over coöperaties en dividendbelasting die op Prinsjesdag 2016 is verstuurd, is aangegeven deze Inhoudingsvrijstelling uit te breiden naar derde landen waarmee Nederland een volledig belastingverdrag heeft gesloten.

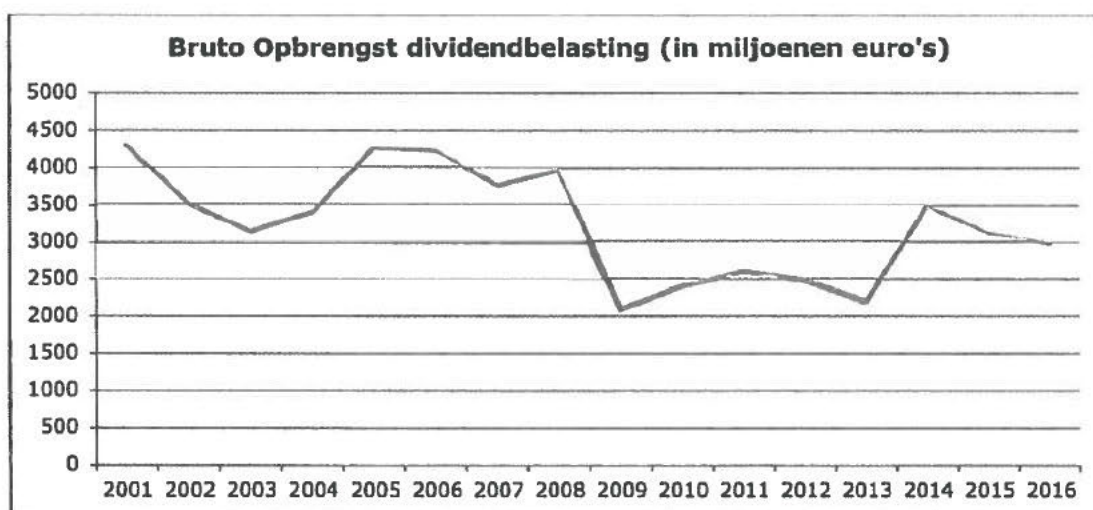
Internationaal

Een belastingverdrag staat boven de nationale wet en kan tot gevolg hebben dat Nederland ten aanzien van de dividendbelasting moet terugtreden. Voor deelnemingsdividenden (belangen >5%) is het verdragsbeleid een 0%-tarief. Voor portfolio-dividenden is in de meeste belastingverdragen een 15%-tarief afgesproken.

2. Opbrengst dividendbelasting

De bruto opbrengst van de dividendbelasting voor 2017 wordt geraamd op € 3,2 miljard (Miljoenennota 2017). De op basis daarvan geschatte structurele netto-opbrengst van de dividendbelasting, na verrekening in de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting, bedraagt € 1,4 miljard. Deze opbrengst wordt hoofdzakelijk gedragen door buitenlandse portfolio aandeelhouders.

Zoals onderstaande figuur laat zien is de opbrengst behoorlijk conjunctuurgevoelig, met een forse daling na de financiële crisis. In 2007 is het tarief verlaagd van 25 naar 15%, het effect daarvan is gedempt door de op dat moment positieve mutatie volgend uit de conjuncturele ontwikkeling.

3. Afschaffing dividendbelasting: wie profiteert?

Afschaffing van de dividendbelasting zal, uitgaande van budgetneutraliteit, leiden tot een hogere belastingdruk voor binnenlandse belastingbetalers, omdat de opbrengst van de dividendbelasting hoofdzakelijk afkomstig is van buitenlandse portfolio-aandeelhouders. Deze buitenlandse aandeelhouders kunnen de Nederlandse dividendbelasting vaak in hun eigen land verrekenen.

Afschaffing van de dividendbelasting betekent dus het spekken van de buitenlandse staatskas omdat zij minder verrekening hoeven te geven en dus zelf meer kunnen heffen.

Het VK kent geen dividendbelasting. Grote multinationals met een duale aandelenstructuur (deels Nederlandse aandelen, deels buitenlandse aandelen) of meerdere hoofdkantoren en veel buitenlandse portfolio-aandeelhouders, zoals Shell en Unilever pleiten voor afschaffing van de dividendbelasting.

Met het afschaffen van de dividendbelasting verdwijnt de bronheffing op uitgekeerde dividenden. Dat vergroot de kans dat Nederland als doorsluisland wordt gebruikt bij internationale constructies om de totale belastingdruk te verminderen. Het risico bestaat dat Nederland op zwarte lijsten wordt gezet. Dat Nederland nu geen bronheffing op rente en royalty's kent speelt daarbij een rol. Het integraal afschaffen van de dividendbelasting ligt daarom niet voor de hand.

Uitspraken staatssecretaris Wijn en Wiebes over afschaffen dividendbelasting

Staatssecretaris Wijn tijdens AFB Eerste Kamer (13 december 2005):

"Alle woordvoerders vroegen naar de toekomst van de dividendbelasting. Afschaffing van de dividendbelasting zou ons netto ruim 1 mld. kosten. Bovendien wordt deze belasting door buitenlandse belastingplichtigen opgebracht. Het zou dus een lastenverlichting voor buitenlanders zijn. (...) Wij kunnen uitvoeringstechnisch winst boeken door bijvoorbeeld naar het tarief te kijken. Er moet een goede balans worden gezocht tussen budgettaire mogelijkheden, juridische noodzaak en een wenselijk vestigingsklimaat, maar het signaal voor het bedrijfsleven mag zijn dat wij op termijn deze belasting niet zien overleven."

De uitspraken van Wijn zijn gedaan toen het tarief van de dividendbelasting nog 25% was. Nadat het tarief is verlaagd naar 15% is het aantal teruggaafverzoeken aanzienlijk afgenomen. Het budgettaire argument blijft staan.

Staatssecretaris Wiebes heeft aangegeven dat afschaffing van de dividendbelasting niet voor de hand ligt. (bijvoorbeeld in de antwoorden op schriftelijke vragen naar aanleiding van de kabinetsappreciatie van het eindrapport van het BEPS-project en de vooruitblik op het Nederlands fiscaal vestigingsklimaat 6 november 2015 en herhaald in december 2016).

"Hoewel het verdragsbeleid inhoudt onder belastingverdragen geen bronheffing in te houden bij deelnemingsdividenden, is in sommige verdragen met landen buiten de EU wel een bronheffing bij deelnemingsdividenden afgesproken. In de verhouding met deze landen is de dividendbelasting zeker nog van belang. Verder wil ik u er op wijzen dat het afschaffen van dividendbelasting er toe zal leiden dat het belang van antimisbruikbepalingen in de Nederlandse verdragen nog groter wordt. Voorts is de dividendbelasting voor portfoliobelangen uiteraard ook zeer relevant. Daarbij komt dat afschaffing van de dividendbelasting een verschuiving van de belastingdruk naar binnenlandse aandeelhouders zal geven, omdat de opbrengst voor het grootste gedeelte afkomstig is van buitenlandse portfolio-aandeelhouders. Een dergelijke verhoging van de belastingdruk voor binnenlandse partijen acht het kabinet onwenselijk. Een bijkomend aspect is dat de Nederlandse dividendbelasting, met name op portfoliodividenden, doorgaans door de aandeelhouder verrekend kan worden met de verschuldigde belasting in de woonstaat. Afschaffing van de dividendbelasting zal voor deze groep aandeelhouders dus niet leiden tot een verlichting van de belastingdruk maar alleen tot een hogere belastingopbrengst in de woonstaat. Deze verschuiving van belastingopbrengst van Nederland naar andere landen zou geen stimulerend effect hebben op investeringen in Nederland."

Aanleiding

In het FD van 7 april jl. stond vermeld dat Unilever af wil van zijn dubbele – Brits-Nederlandse – nationaliteit. Indien het bedrijf geheel Brits wordt, zal Unilever geen dividendbelasting meer verschuldigd zijn aangezien het VK geen dividendbelasting kent. Met betrekking tot de dividendbelasting als fiscaal element van de vestigingsplaatskeuze speelt een aanverwante problematiek als bij Shell. U (Staatssecretaris) heeft gevraagd naar opties om de aandelenproblematiek rondom Shell, die ook kan spelen voor Unilever, op te lossen.

AZ heeft ook verzocht om informatie over de dividendbelasting. Daarbij is verzocht in te gaan op de opbrengst van de dividendbelasting, wie er voordeel heeft bij het afschaffen van de dividendbelasting en de uitspraken die gedaan zijn over het al dan niet afschaffen van de dividendbelasting door voormalig staatssecretaris Wijn.

In dit memo vindt u (1.) de informatie die met AZ is gedeeld, (2.) een, in dit kader, mogelijke oplossingsrichting, die desgewenst nader onderzocht kan worden en (3.) een korte beschrijving over de aandelenproblematiek van Shell en Unilever.

1: Gedeelde informatie met AZ

Dividendbelasting

1. Korte uitleg huidige systematiek

Algemeen

Dividendbelasting (tarief 15%) wordt geheven van natuurlijke personen en vennootschappen bij de uitkering van dividend door een Nederlandse vennootschap. Waar de aandeelhouder woont of is gevestigd is niet van belang. In binnenlandse verhoudingen is de betekenis van de dividendbelasting beperkt. Voor binnenlandse aandeelhouders (beleggers) fungeert de dividendbelasting als voorheffing die kan worden verrekend met de verschuldigde inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Niet te verrekenen dividendbelasting wordt teruggegeven. Daarnaast geldt (tenzij sprake is van misbruik) een inhoudingsvrijstelling als sprake van een deelneming (kort gezegd, een belang >5%). Deze inhoudingsvrijstelling geldt nu voor nationale en EU/EER-situaties. In de brief over coöperaties en dividendbelasting die op Prinsjesdag 2016 is verstuurd, is aangegeven deze inhoudingsvrijstelling uit te breiden naar derde landen waarmee Nederland een volledig belastingverdrag heeft gesloten.

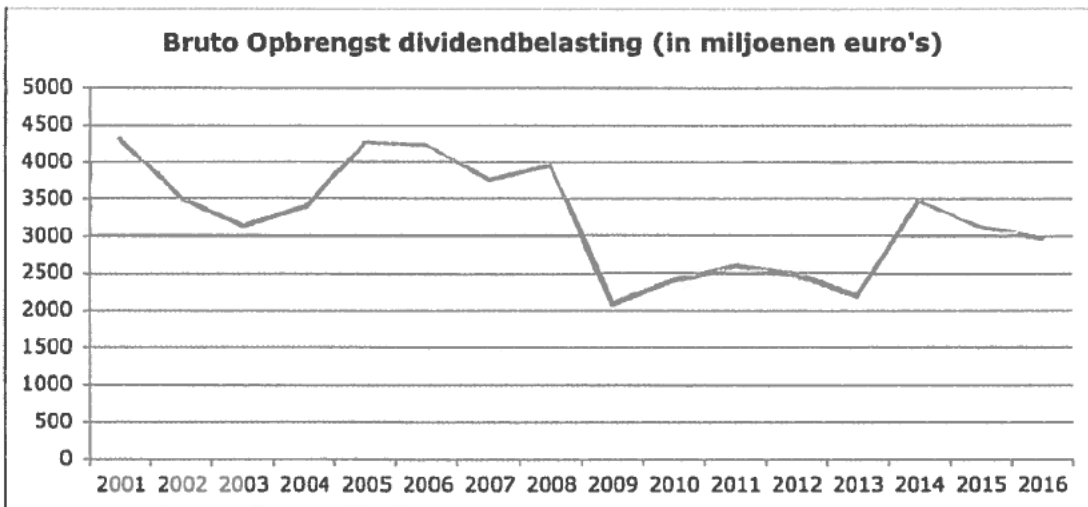
Internationaal

Een belastingverdrag staat boven de nationale wet en kan tot gevolg hebben dat Nederland ten aanzien van de dividendbelasting moet terugtreden. Voor deelnemingsdividenden (belangen >5%) is het verdragsbeleid een 0%-tarief. Voor portfolio-dividenden is in de meeste belastingverdragen een 15%-tarief afgesproken.

2. Opbrengst dividendbelasting

De bruto opbrengst van de dividendbelasting voor 2017 wordt geraamd op € 3,2 miljard (Miljoenennota 2017). De op basis daarvan geschatte structurele netto-opbrengst van de dividendbelasting, na verrekening in de Inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting, bedraagt € 1,4 miljard. Deze opbrengst wordt hoofdzakelijk gedragen door buitenlandse portfolio aandeelhouders.

Zoals onderstaande figuur laat zien is de opbrengst behoorlijk conjunctuurgevoelig, met een forse daling na de financiële crisis. In 2007 is het tarief verlaagd van 25 naar 15%, het effect daarvan is gedempt door de op dat moment positieve mutatie volgend uit de conjuncturele ontwikkeling.

3. Afschaffing dividendbelasting: wie profiteert?

Afschaffing van de dividendbelasting zal, uitgaande van budgetneutraliteit, leiden tot een hogere belastingdruk voor binnenlandse belastingbetalers, omdat de opbrengst van de dividendbelasting hoofdzakelijk afkomstig is van buitenlandse portfolio-aandeelhouders. Deze buitenlandse aandeelhouders kunnen de Nederlandse dividendbelasting vaak in hun eigen land verrekenen. Afschaffing van de dividendbelasting betekent dus het spekken van de buitenlandse staatskas omdat zij minder verrekening hoeven te geven en dus zelf meer kunnen heffen.

Het VK kent geen dividendbelasting. Grote multinationals met een duale aandelenstructuur (deels Nederlandse aandelen, deels buitenlandse aandelen) of meerdere hoofdkantoren en veel buitenlandse portfolio-aandeelhouders, zoals Shell en Unilever, pleiten daarom voor afschaffing van de dividendbelasting.

Met het afschaffen van de dividendbelasting verdwijnt de bronheffing op uitgekeerde dividenden. Dat vergroot de kans dat Nederland als doorsluisland wordt gebruikt bij internationale constructies om de totale belastingdruk te verminderen. Het risico bestaat dat Nederland op zwarte lijsten wordt gezet. Dat Nederland nu geen bronheffing op rente en royalty's kent speelt daarbij een rol. Het integraal afschaffen van de dividendbelasting ligt daarom niet voor de hand.

Uitspraken staatssecretaris Wijn en Wiebes over afschaffen dividendbelasting

Staatssecretaris Wijn tijdens AFB Eerste Kamer (13 december 2005):

"Alle woordvoerders vroegen naar de toekomst van de dividendbelasting. Afschaffing van de dividendbelasting zou ons netto ruim 1 mld. kosten. Bovendien wordt deze belasting door buitenlandse belastingplichtigen opgebracht. Het zou dus een lastenverlichting voor buitenlanders zijn. (...) Wij kunnen uitvoeringstechnisch winst boeken door bijvoorbeeld naar het tarief te kijken. Er moet een goede balans worden gezocht tussen budgettaire mogelijkheden, juridische noodzaak en een wenselijk vestigingsklimaat, maar het signaal voor het bedrijfsleven mag zijn dat wij op termijn deze belasting niet zien overleven."

De uitspraken van Wijn zijn gedaan toen het tarief van de dividendbelasting nog 25% was. Nadat het tarief is verlaagd naar 15% is het aantal teruggaafverzoeken aanzienlijk afgenomen. Het budgettaire argument blijft staan.

Staatssecretaris Wiebes heeft aangegeven dat afschaffing van de dividendbelasting niet voor de hand ligt. (bijvoorbeeld in de antwoorden op schriftelijke vragen naar aanleiding van de

kabinetsappreciatie van het eindrapport van het BEPS-project en de vooruitblik op het Nederlands fiscaal vestigingsklimaat 6 november 2015 en herhaald in december 2016).

"Hoewel het verdragsbeleid inhoudt onder belastingverdragen geen bronheffing in te houden bij deelnemingsdividenden, is in sommige verdragen met landen buiten de EU wel een bronheffing bij deelnemingsdividenden afgesproken. In de verhouding met deze landen is de dividendbelasting zeker nog van belang. Verder wil ik u er op wijzen dat het afschaffen van dividendbelasting er toe zal leiden dat het belang van antimisbruikbepalingen in de Nederlandse verdragen nog groter wordt. Voorts is de dividendbelasting voor portfoliobelangen uiteraard ook zeer relevant. Daarbij komt dat afschaffing van de dividendbelasting een verschuiving van de belastingdruk naar binnenlandse aandeelhouders zal geven, omdat de opbrengst voor het grootste gedeelte afkomstig is van buitenlandse portfolio-aandeelhouders. Een dergelijke verhoging van de belastingdruk voor binnenlandse partijen acht het kabinet onwenselijk. Een bijkomend aspect is dat de Nederlandse dividendbelasting, met name op portfoliodividenden, doorgaans door de aandeelhouder verrekend kan worden met de verschuldigde belasting in de woonstaat. Afschaffing van de dividendbelasting zal voor deze groep aandeelhouders dus niet leiden tot een verlichting van de belastingdruk maar alleen tot een hogere belastingopbrengst in de woonstaat. Deze verschuiving van belastingopbrengst van Nederland naar andere landen zou geen stimulerend effect hebben op investeringen in Nederland."

2. Mogelijke oplossingsrichting: nader te bekijken

- Een budgetneutraal vormgegeven integrale afschaffing van de dividendbelasting zal in Nederland leiden tot een hogere belastingdruk voor binnenlandse belastingbetalers aangezien de opbrengst van de dividendbelasting hoofdzakelijk afkomstig is van buitenlandse portfolio-aandeelhouders (belangen <5%). Integrale afschaffing vergroot daarnaast de kans dat Nederland als doorsluisland wordt gebruikt bij internationale constructies om de totale belastingdruk te verminderen. Daarbij speelt een rol dat Nederland thans geen bronheffing op rente en royalty's kent.
- Als de wens bestaat om aan de hiervoor geschetste aandelenproblematiek ten aanzien van de portfolio-aandeelhouders tegemoet te komen, zou verder kunnen worden onderzocht of het haalbaar is de dividendbelasting af te schaffen voor dividenduitkeringen aan (binnen – en buitenlandse) portfolio-aandeelhouders.
- Voorts wordt met betrekking tot deelnemingsdividenden de inhoudingsvrijstelling uitgebreid richting derde landen waarmee Nederland een volledig belastingverdrag heeft gesloten (zoals is aangekondigd in de Prinsjesdagbrief 2016).
- Met deze stappen wordt de dividendbelasting wat budgettaire opbrengst betreft praktisch afgeschaft, maar wordt voorkomen dat bedrijven dividend zonder de heffing van dividendbelasting kunnen uitkeren aan – kort gezegd – groepsvennootschappen in niet-verdragslanden (waaronder 'tax havens'). In grote lijnen zal dan alleen nog dividendbelasting verschuldigd zijn ten aanzien van deelnemingsdividenden, tenzij de inhoudingsvrijstelling van toepassing is en er geen sprake is van misbruik.
- De gevolgen van het afschaffen van de dividendbelasting voor portfolio-dividenden voor de uitvoering, en de exacte budgettaire consequenties hiervan, dienen nog in kaart te worden gebracht.
- Het afschaffen van de dividendbelasting voor portfoliodividenden biedt mogelijk niet in alle gevallen een oplossing voor dividenden aan beleggingsfondsen. Beleggingsfondsen kunnen namelijk ook belangen hebben >5% . Een oplossing voor dit probleem vergt verder onderzoek.
- Het nadeel van de hogere belastingdruk voor binnenlandse belastingbetalers blijft staan bij deze variant en dient te worden afgewogen tegen de voordelen volgend uit de lagere belastingdruk voor buitenlandse portfolio-aandeelhouders (uitgaande van budgetneutraliteit). Wel wordt, t.o.v. de integrale afschaffing, een grotere rol als doorsluisland voorkomen.
- Om verdere invulling te geven aan het tegengaan van fiscale constructiemogelijkheden en Nederland minder aantrekkelijk te maken als doorsluisland, kan daarnaast worden overwogen (op termijn) een bronbelasting te introduceren op uitgaande rente en royalty's. Zie bijvoorbeeld de fiches 11 en 12 van de werkgroep Fiscaliteit ten behoeve van de Studiegroep

Duurzame Groei met betrekking tot een bronbelasting op uitgaande rente en royalty's naar zogenoemde 'low tax jurisdictions'. In zo'n geval ligt het voor de hand om de invulling van de dividendbelasting hieraan gelijk te trekken (of de invulling van de dividendbelasting 'door te trekken' naar interest en royalty's).

3. Aandelenproblematiek rondom Shell en Unilever

- De duale aandelenstructuur van Shell bestaat uit A-aandelen (voor de 'Nederlandse' tak van Shell) en B-aandelen (voor de 'Britse' tak van Shell). Deze structuur is in 2005 opgezet nadat Shell het Nederlandse en het Engelse hoofdkantoor had samengevoegd. Het dividend dat op de B-aandelen wordt betaald, wordt aangemerkt als 'UK source' en valt niet onder de Nederlandse dividendbelasting. _____

Shell heeft aangegeven dat op basis van haar aandeelhoudersbestand uit 2012 blijkt dat vooral de Britse aandeelhouders (en dan met name particulieren en beleggingsfondsen in het VK) de Nederlandse dividendbelasting niet kunnen verrekenen. Er is dan sprake van een kostenpost die ze bij de B-aandelen niet hadden.

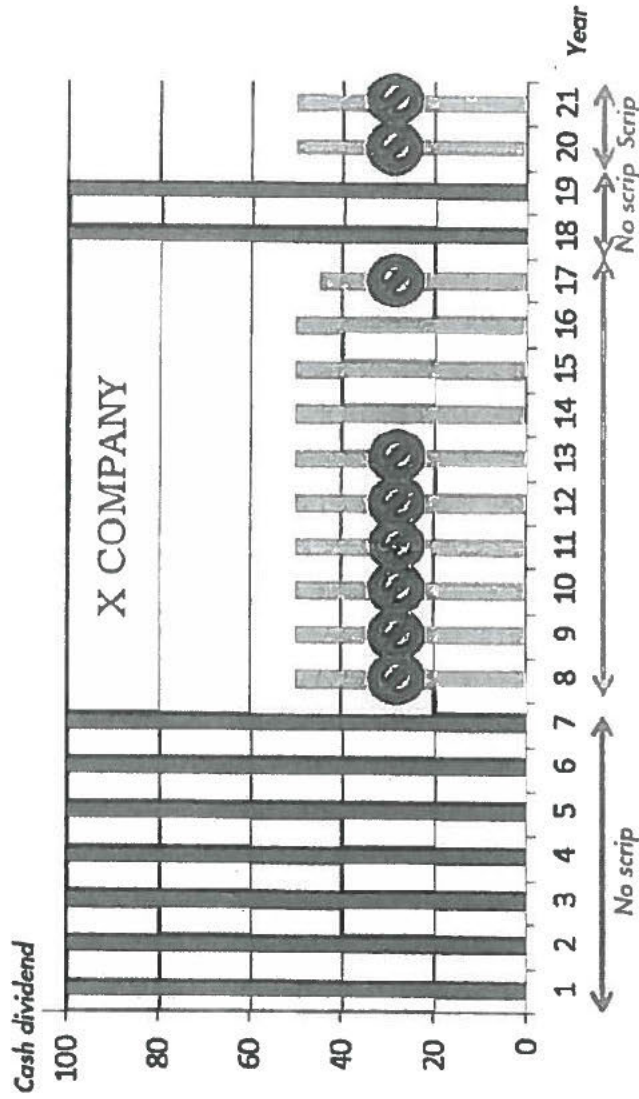
- Unilever kent geen duale aandelenstructuur maar heeft twee hoofdkantoren (VK en NL) waarbij Unilever net als Shell geconfronteerd wordt met twee dividendstromen naar hun aandeelhouders waarbij de ene stroom (VK) geen bronheffing kent en de andere (NL) wel. Niet bekend is wie de aandeelhouders van Unilever zijn en waar zij zijn gevestigd.

4. Inkoopfaciliteit

Bij de inkoop van eigen aandelen door een vennootschap is de hoofdregel dat een gedeelte van de inkoopprijs belast is met dividendbelasting. In artikel 4c Wet DB 1965 is voor beursfondsen echter een regeling opgenomen voor een vrijgestelde inkoop van aandelen. De belangrijkste voorwaarde voor de toepassing van deze vrijstelling houdt in dat in het jaar van inkoop van de aandelen een contant dividend wordt uitgekeerd van tenminste het gemiddeld uitgekeerde contant dividend in vijf voorafgaande kalenderjaren (het zgn. "jaarvereiste (Shell noemt dit de meerjarendrempel)). Deze voorwaarde is opgenomen om te voorkomen dat (belast) contant dividend wordt vervangen door een (vrijgestelde) inkoop van aandelen.

Shell biedt zijn aandeelhouders een keuzedividend aan (Shell noemt dit het scrip dividend programme). Bij een keuzedividend kan de aandeelhouder kiezen om het dividend in contanten of in aandelen te ontvangen. Een keuzedividend heeft tot gevolg dat het contant dividend afneemt ten opzichte van de situatie dat er geen keuzedividend mogelijk is. Door het lagere bedrag aan contant dividend dat wordt uitgekeerd, kan niet altijd worden voldaan aan de voorwaarden van het jaarvereiste dat artikel 4c Wet DB 1965 stelt bij een vrijgestelde inkoop. Hiervoor moet immers tenminste het gemiddelde contant dividend over vijf voorafgaande jaren worden uitgekeerd. Dit speelt met name bij de (her)introductie van een keuzedividendprogramma en verder kan jaarlijks de mate waarin aandeelhouders voor een dividend in aandelen kiezen fluctueren.

Bedrijfsinformatie

- Het dividend in contanten van X Company is afgenomen door de (her)introductie van een scrip programma waarbij aandeelhouders kunnen kiezen voor een dividend in aandelen of in contanten.
- X Company wil ook **aandelen inkopen** maar dat is niet mogelijk zonder heffing van dividendbelasting omdat in de hieronder genoemde jaren niet is voldaan aan het vereiste zoals genoemd in artikel 4c, lid 1, onderdeel b Wet op de Dividendbelasting 1965, te weten dat het uitgekeerde dividend in contanten ten minste gelijk is aan het gemiddeld uitgekeerde dividend in contanten in de zeven voorafgaande jaren (met een correctie voor het hoogste en laagste jaar):
  - Jaren 8-13 vanwege de introductie van het scrip programma in jaar 8;
  - Jaar 17 omdat de scrip-uptake in dat jaar hoger is dan de historisch gemiddelde uptake;
  - Jaren 20-21 vanwege de herintroductie van het scrip programma in jaar 20.

Dividendbelasting

1. Korte uitleg huidige systematiek

Algemeen

Dividendbelasting (tarief 15%) wordt geheven van natuurlijke personen en vennootschappen bij de uitkering van dividend door een Nederlandse vennootschap. Waar de aandeelhouder woont of is gevestigd is niet van belang. In binnenlandse verhoudingen is de betekenis van de dividendbelasting beperkt. Voor binnenlandse aandeelhouders (beleggers) fungeert de dividendbelasting als voorheffing die kan worden verrekend met de verschuldigde inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Niet te verrekenen dividendbelasting wordt teruggegeven. Daarnaast geldt (tenzij sprake is van misbruik) een inhoudingsvrijstelling als sprake van een deelneming (kort gezegd, een belang >5%). Deze inhoudingsvrijstelling geldt nu voor nationale en EU/EER-situaties. In de brief over coöperaties en dividendbelasting die op Prinsjesdag 2016 is verstuurd, is aangegeven deze inhoudingsvrijstelling uit te breiden naar derde landen waarmee Nederland een volledig belastingverdrag heeft gesloten.

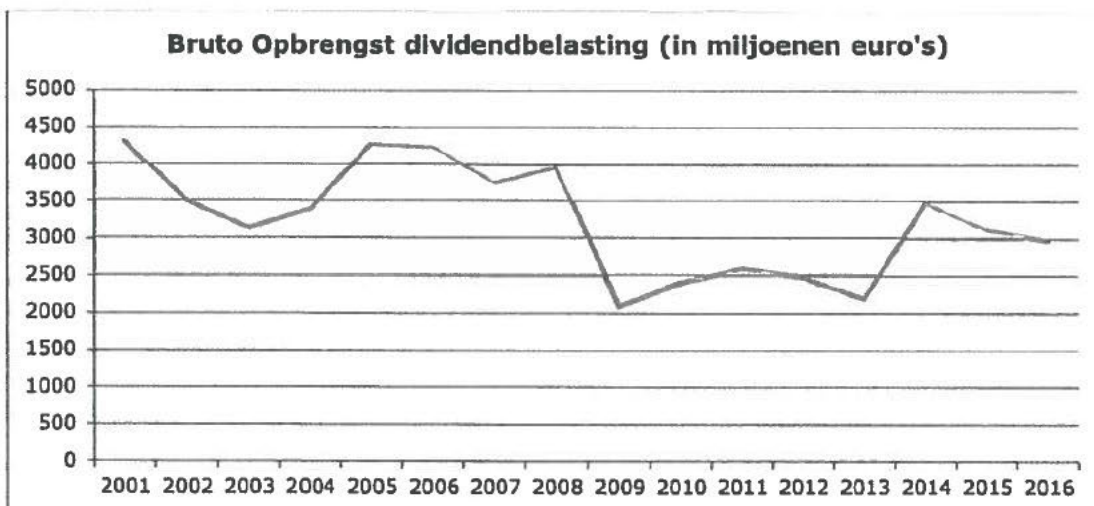
Internationaal

Een belastingverdrag staat boven de nationale wet en kan tot gevolg hebben dat Nederland ten aanzien van de dividendbelasting moet terugtreden. Voor deelnemingsdividenden (belangen >5%) is het verdragsbeleid een 0%-tarief. Voor portfolio-dividenden is in de meeste belastingverdragen een 15%-tarief afgesproken.

2. Opbrengst dividendbelasting

De bruto opbrengst van de dividendbelasting voor 2017 wordt geraamd op € 3,2 miljard (Miljoenennota 2017). De op basis daarvan geschatte structurele netto-opbrengst van de dividendbelasting, na verrekening in de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting, bedraagt € 1,4 miljard. Deze opbrengst wordt hoofdzakelijk gedragen door buitenlandse portfolio aandeelhouders.

Zoals onderstaande figuur laat zien is de opbrengst behoorlijk conjunctuurgevoelig, met een forse daling na de financiële crisis. In 2007 is het tarief verlaagd van 25 naar 15%, het effect daarvan is gedempt door de op dat moment positieve mutatie volgend uit de conjuncturele ontwikkeling.

3. Afschaffing dividendbelasting: wie profiteert?

Afschaffing van de dividendbelasting zal, uitgaande van budgetneutraliteit, leiden tot een hogere belastingdruk voor binnenlandse belastingbetalers, omdat de opbrengst van de dividendbelasting hoofdzakelijk afkomstig is van buitenlandse portfolio-aandeelhouders. Deze buitenlandse aandeelhouders kunnen de Nederlandse dividendbelasting vaak in hun eigen land verrekenen. Voor zover zij dat daadwerkelijk kunnen doen, leidt de afschaffing van de dividendbelasting als het ware tot het spekken van de buitenlandse staatskas omdat zij minder verrekening hoeven te geven en dus zelf meer kunnen heffen. Voor zover zij niet kunnen verrekenen, leidt de afschaffing van de dividendbelasting tot een voordeel voor de buitenlandse portfolio-aandeelhouders.

Met het afschaffen van de dividendbelasting verdwijnt de bronheffing op uitgekeerde dividenden. Dat vergroot de kans dat Nederland als doorsluisland wordt gebruikt bij internationale constructies om de totale belastingdruk te verminderen. Het risico bestaat dat Nederland op zwarte lijsten wordt gezet. Dat Nederland nu geen bronheffing op rente en royalty's kent speelt daarbij een rol. Het integraal afschaffen van de dividendbelasting ligt daarom niet voor de hand.

4. Welke landen hebben geen dividendbelasting?

In de onderstaande tabel¹ wordt een overzicht gegeven van de jurisdicties die geen dividendbelasting kennen. Binnen de EU heffen Cyprus, Estland, Letland, Malta, Hongarije, en het Verenigd Koninkrijk geen dividendbelasting. De overige lidstaten van de EU kennen wel een dividendbelasting.

Andorra	India	Monaco
Anguilla	Irak	Myanmar
Bahamas	Isle of Man	Nauru
Bahrein	Jersey	Palau
Bermuda	Jordanië	Qatar
Brazilië	Kosovo	Singapore
Britse Maagdenlanden	Koewelt	Sint Maarten
Brunei	Letland	St. Lucia
Kaaiman Eilanden	Libië	St. Vincent & the Grenadines
Curaçao	Liechtenstein	Syrië
Cyprus	Macao	Turks & Caicos
Estland	Madagaskar	Verenigde Arabische Emiraten
Gibraltar	Maleisië	Verenigd Koninkrijk
Guernsey	Malediven	Vanuatu
Hong Kong	Malta	Vietnam
Hongarije	Mauritius	

5. Wat kan er wel?

Voor grote multinationals is de inkoopfaciliteit in de dividendbelasting belangrijk en deze wordt in de praktijk soms als knellend ervaren. Indien gewenst kan worden bezien of een beperkte verruiming van de inkoopfaciliteit mogelijk is.

¹ Deloitte, Withholding Tax Rates 2017

Inkoopfaciliteit dividendbelasting

Een vennootschap kan kiezen tussen het uitkeren van dividenden in contanten of dividend in aandelen. Dividenden in contanten zijn in beginsel onderworpen aan 15% dividendbelasting. Voor dividend in aandelen geldt veelal een beperkte heffingsgrondslag. Bij een keuzedividend kan de aandeelhouder kiezen om het dividend in contanten of in aandelen te ontvangen. Om verwatering van het belang in de vennootschap bij dividenden in aandelen tegen te gaan, kopen vennootschappen eigen aandelen in.

Bij de inkoop van eigen aandelen door een vennootschap is de hoofdregel dat een gedeelte van de inkoopprijs belast is met dividendbelasting, namelijk het deel van de inkoopprijs dat het gestorte kapitaal overstijgt. Voor beursfondsen is er echter een faciliteit voor een vrijgestelde inkoop van aandelen. De belangrijkste voorwaarde voor de toepassing van deze faciliteit houdt in dat in het jaar van inkoop van de aandelen een contant dividend wordt uitgekeerd van tenminste het gemiddeld uitgekeerde contant dividend in vijf voorafgaande kalenderjaren (het jaarvereiste). Deze voorwaarde is opgenomen om te voorkomen dat (belast) contant dividend wordt vervangen door een (vrijgestelde) inkoop van aandelen. Daarnaast mag bij inkoop het totaal bedrag van de inkoop in het jaar niet meer bedragen dan twintig keer het bedrag aan het gemiddelde uitgekeerd bedrag aan dividend in contanten in de voorgaande vijf jaar.

Bij een keuzedividend kan de aandeelhouder kiezen om het dividend in contanten of in aandelen te ontvangen. Een keuzedividend zal tot gevolg hebben dat het contant dividend afneemt ten opzichte van de situatie dat er geen keuzedividend mogelijk is. Door het lagere bedrag aan contant dividend dat wordt uitgekeerd, kan – als gevolg van de beslissing om keuzedividend uit te keren – niet altijd worden voldaan aan de voorwaarden van het jaarvereiste. Verder kan de mate waarin aandeelhouders voor een dividend in aandelen kiezen jaarlijks fluctueren. Indien niet aan de voorwaarden van de inkoopfaciliteit wordt voldaan, moet er door het beursfonds gebruteerd dividendbelasting worden betaald (16,67%). Dit betekent dat het beursfonds naast de inkoopprijs van de aandelen 16,67% dividendbelasting moet betalen. Belangrijk nadeel voor het fonds en zijn aandeelhouders hierbij is dat de op deze manier geheven dividendbelasting niet verrekenend kan worden, omdat de dividendbelasting niet aan een individu toegerekend kan worden.

Beursfondsen zien soms vanwege de onzekerheid of de inkoop belast of onbelast is – als gevolg van een keuzedividendprogramma –, af van inkoop. Bedacht moet worden dat dit wel een gevolg is van hun eigen beslissing om voor keuzedividend te gaan.

Er zijn verschillende manieren om (deels) tegemoet te komen aan deze onzekerheid:

- 1) Het bedrag dat gemoeid is met de te veel ingekochte aandelen mag worden doorgeschoven naar een volgend jaar. Indien er meer wordt ingekocht dan is toegestaan, kan met een doorschuifregeling directe belastingheffing worden voorkomen. In een volgend jaar kan het tekort aan contant dividend als het ware worden ingehaald.
- 2) Een aanpassing van het beoordelingstijdvak. In de huidige situatie wordt gekeken naar het totale bedrag van inkoop per kalenderjaar. De beoordeling zou ook kunnen plaatsvinden op het tijdstip van inkoop van de aandelen, waarbij getoetst wordt op de 12 maanden voorafgaand aan het moment van inkoop. Het bedrag aan contant dividend in die 12 maanden moet dan tenminste gelijk zijn aan het gemiddelde contante dividend in vijf voorafgaande kalenderjaren. Hiermee ontstaat op het relevante tijdstip van inkoop duidelijkheid of er sprake is van een belastbare of vrijgestelde inkoop.
- 3) Verlaging van het jaarvereiste tot 70% van het gemiddeld contant dividend. Nu moet in een kalenderjaar ten minste 100% van het gemiddelde dividend in contanten worden uitgekeerd. Als dit wordt verlaagd naar 70% hebben beursfondsen meer ruimte om ook dividend in aandelen uit te keren en toch aan de voorwaarden voor vrijgestelde inkoop te voldoen.
- 4) De meest vergaande variant is om bij het jaarvereiste het dividend in aandelen gelijk te stellen met contant dividend (dus al het gedeclareerde dividend). Deze variant leidt tot een uitholling van de dividendbelasting doordat de heffingsgrondslag van stockdividend (in combinatie met onbelaste inkoop) veel lager is dan de heffingsgrondslag van contant

dividend. Beursfondsen zullen dan gaan kiezen voor een keuzedividendprogramma omdat de beperkingen vanwege de inkoopfaciliteit dan de facto zijn vervallen. Als alle beursfondsen die nu alleen contant dividend uitkeren volledig zullen gaan kiezen voor keuzedividend dan zou dit naar schatting een derving van € 440 miljoen betekenen. Overigens heeft het bedrijfsleven aangegeven deze inschatting van fiscaal gedreven gedrag extreem hoog te vinden.

- 5) Een combinatie van optie 3 met optie 1.
- 6) Een combinatie van optie 3 met optie 2.

Opties	Voordelen	Nadelen	Budgettaire derving (transactiebasis in € mln.)				
			2018	2019	2020	2021	structureel
1: Doorschulffregeling	Komt tegemoet aan onzekerheid	Complexe regelgeving, dus ook voor uitvoering	-2	-4	-6	-8	-10
2: Aanpassing beoordelingstijdvak	Relatief eenvoudige aanpassing en komt beperkt tegemoet aan onzekerheid		-2	-4	-6	-8	-10
3: 70% van het gemiddeld contant dividend*	Geeft meer ruimte om dividend in aandelen uit te keren	Gedeeltelijke uitholling grondslag	-13	-26	-40	-53	-66
4: Dividend in aandelen gelijkstellen aan contant dividend*	Komt volledig tegemoet aan onzekerheid	Uitholling grondslag	-88	-176	-264	-352	-440
5: Combinatie van optie 3 met 1**	Komt tegemoet aan onzekerheid	Complexe regelgeving, dus ook voor uitvoering	-18	-37	-55	-74	-92
6: Combinatie van optie 3 met 2**	Relatief eenvoudige aanpassing en komt beperkt tegemoet aan onzekerheid		-18	-37	-55	-74	-92

*De inkoopfaciliteit kent naast het jaarvereiste ook een maximum bedrag dat ingekocht mag worden. Dit bedrag is gelijk aan 20 keer het gemiddelde dividend van de vijf voorgaande jaren minus de vrijgestelde inkoop van de voorgaande vier jaren. Deze factor 20 kan aangescherpt worden. Een versoepeling van de inkoopfaciliteit langs optie 3 kan gepaard gaan met een aanscherping van deze factor. Het budgettaire beslag wordt dan lager.

**Het budgettaire beslag van een combinatie is meer dan som van delen, omdat door interactie-effect de uitholling iets toeneemt (gedragseffect).

Vanuit het bedrijfsleven wordt nog de suggestie gedaan om bij het jaarvereiste ook het dividend dat buiten de Nederlandse grondslag valt, mee te laten tellen. Om beleidsmatige redenen wordt deze suggestie met klem ontraden.

Welke (Europees-rechtelijke) juridische risico's zitten vast aan een dividendbelasting i.v.m. ongelijke behandeling bij teruggaaf/verrekening?

- Bij de Belastingdienst zijn er vanaf 2006 ruim 30.000 verzoeken om teruggaaf van dividendbelasting ingediend door buitenlandse beleggingsfondsen.¹ De verzoeken zijn gedaan op basis van vermeende strijdigheid met het EU-recht omdat zij claimen een hogere Nederlandse belastingdruk te ervaren dan een – in hun ogen – met hen vergelijkbaar Nederlands lichaam. Deze verzoeken worden op dit moment door de Belastingdienst behandeld en er resteren op dit moment nog ruim 11.000. Van deze verzoeken zijn er ruim 4.900 bij de rechtbank in behandeling. De Hoge Raad heeft aan het Hof van Justitie EU prejudiciële vragen gesteld over deze verzoeken (het arrest wordt verwacht in de tweede helft van 2018).
- Het totaal geclaimde bedrag is € 1,7 miljard.² Dit ziet op een periode van 15 jaren. De structurele derving bij verlies van de procedures wordt op dit moment – in het worst case scenario – ruwweg op € 225 miljoen (16% van de netto-opbrengst van de dividendbelasting) per jaar geschat (dit is ongeveer het bedrag dat er gemiddeld per jaar wordt geclaimd). Hierbij moet worden opgemerkt dat dit juridisch zeer complexe zaken zijn met verschillende aspecten.³ Een inschatting van de kans dat het worst case scenario zich zal voltrekken, is dan ook niet te geven.
- Overigens heeft het overgrote deel van de EU-landen een dividendbelasting.⁴ Heel veel landen hebben dus te maken met discussies over teruggaaf/verrekening van bronbelasting op dividenden, interest en royalty's en Europeesrechtelijke aspecten.
- Het Europese recht verbiedt lidstaten niet ten principale tot het heffen van een dividendbelasting. Onderdelen van de heffing staan echter wel onder druk. Indien het verleden een goede graadmeter is voor de toekomst, leiden verloren zaken in de dividendbelasting er steevast toe dat de heffingsgrondslag wordt versmald en de complexiteit voor de Belastingdienst toeneemt.
- Desalniettemin raden wij af om deze lopende procedures als argument te gebruiken om de dividendbelasting af te schaffen. Dat kan namelijk de proceskansen in deze zaken mogelijk nadelig beïnvloeden (al was het maar voor het verleden). De mogelijke afschaffing van de dividendbelasting zou overigens wel als bijkomende voordeel hebben dat de hiervoor genoemde Europeesrechtelijke risico's voor de toekomst zullen verdwijnen.

¹ Er zijn daarnaast nog enkele honderden verzoeken om teruggaaf van buitenlandse verzekeringsmaatschappijen in behandeling bij de Belastingdienst. Het totaal geclaimde bedrag hiervan bedraagt € 280 miljoen.

² Dit is inclusief de hiervoor genoemde verzoeken van de buitenlandse verzekeringsmaatschappijen.

³ De verzoeken komen – kort gezegd – op het volgende neer. Een buitenlands beleggingsfonds belegt in Nederlandse aandelen. Op de dividenduitkeringen wordt Nederlandse dividendbelasting ingehouden die deze buitenlandse fondsen hebben teruggevraagd. De buitenlandse beleggingsfondsen stellen dat ze vergelijkbaar zijn met Nederlandse beleggingsfondsen die de fiscale status van fiscale beleggingsinstelling (FBI) hebben. FBI's hebben wel recht op teruggaaf van Nederlandse dividendbelasting. Het belangrijkste verschil tussen de Nederlandse FBI en de buitenlandse beleggingsfondsen is echter dat de Nederlandse FBI's het ontvangen dividend binnen acht maanden moeten doorudelen en hierover wordt dan weer dividendbelasting ingehouden. De buitenlandse fondsen hebben een dergelijke doorudelingsverplichting niet en indien zij wel uitdelen zijn zij hierover geen Nederlandse dividendbelasting verschuldigd. In het Nederlandse systeem is er altijd één keer dividendbelasting verschuldigd. Indien tegemoet wordt gekomen aan de wensen van de buitenlandse beleggingsfondsen wordt er geen dividendbelasting betaald.

⁴ Alleen het VK, Cyprus, Estland, Letland, Malta en Hongarije hebben geen dividendbelasting.

Vraag: Hoeveel werkgelegenheid is er gemoeid met de brievenbusfirma's in NL?

Antwoord:

- Voor zover bij ons bekend is geen onderzoek beschikbaar met een inschatting van de met brievenbusfirma's gemoeide werkgelegenheid. De enige beschikbare cijfers komen uit onderzoek dat SEO in 2013 heeft verricht in opdracht van Holland Financial Centre.¹ Hoewel het begrip brievenbusfirma ondanks een forse overlap niet identiek is aan het in het SEO onderzoek gehanteerde begrip bijzondere financiële instelling (bfi's), geeft het wel een grove indicatie. Uit het onderzoek volgt dat met deze instellingen ongeveer 8800 tot 13000 fte is gemoeid, waarvan 3800-5500 direct werkzaam zijn bij bfi's en 5000-7500 in de zakelijke dienstverlening.²
- Hierbij passen enige aanvullende kanttekeningen. Zo werkt bij 87% van de bfi's niemand. Dat draagt bij aan het beeld dat bij bfi's – die een rol kunnen spelen bij het realiseren van belastingontwijking - maar beperkt sprake is van reële activiteiten. Er waren eind 2015 bijna 15.000 bfi's in Nederland geregistreerd met een balans die in dat jaar toenam met € 156 miljard (5%) naar € 3.545 miljard. Met bfi's zijn zeer omvangrijke financiële stromen (rente, royalty's, dividend) gemoeid.
- Tegenover het economisch belang staan ook risico's van bfi's, waaronder het reputatierisico om als 'belastingparadijs' te worden gezien door de Nederlandse doorsluisrol die deze sector faciliteert.
- De invoering van een bronheffing op uitgaand dividend, rente en royalty in misbruiksituaties en naar niet-verdragslanden maakt doorstroom via Nederland minder aantrekkelijk, waarbij niet op voorhand is in te schatten in welke mate dat leidt tot het verlies van directe en indirecte werkgelegenheid samenhangend met bfi's.
- Op de door het CPB berekende werkgelegenheidseffecten van het Regeerakkoord heeft de invoering van een bronheffing op uitgaand dividend, rente en royalty in misbruiksituaties en naar niet-verdragslanden geen effect. Het CPB gaat uit van de (middellange termijn)werkgelegenheidseffecten waarvoor de omvang van het arbeidsaanbod doorslaggevend is, daar heeft de aanwezigheid van brievenbusfirma's geen effect op (arbeidsvraag). Het CPB neemt daarmee impliciet aan dat mocht de werkgelegenheid in de sector krimpen, die mensen in andere sectoren aan de slag gaan.

¹ Het Holland Financial Centre (HFC) is een Nederlandse stichting gericht op de financiële sector.

² Deze inschatting is gebaseerd op de grootste bfi's, die samen 90 procent van het balanstotaal bepalen en 15 procent van het aantal bfi's uitmaken. Het is daarmee een onderschatting.

Memo belastingontwijking en vestigingsklimaat

In de 'binnenlandse' fiscaliteit heeft een volgend kabinet de uitdaging om de lasten op arbeid te verlagen en tegelijkertijd het duurzaamheidsbeleid fiscaal te ondersteunen. De uitdagingen in de 'internationale' fiscaliteit zijn al niet kleiner: in de strijd tegen belastingontwijking zal Nederland een nog prominenter speler willen worden. De maatschappelijke verontwaardiging over grote ondernemingen die via constructies belasting ontwijken is hoog opgelopen. De particuliere belastingbetaler en klezer beseft dat hij uiteindelijk opdraait voor de ontweken euro's. In de internationale gemeenschap wordt Nederland - veelal onterecht - verweten deze constructies actief te faciliteren.

De andere grote uitdaging is om tegelijkertijd ons vestigingsklimaat, ook in fiscale zin, goed te houden. De welvaart en de banen kwamen immers nooit vanzelf naar ons toe. Internationale ondernemingen waarderen dit prettige, goed bereikbare en veilige land, maar de thuishandelsmarkt is klein en de belastingdruk is niet laag - dat kan ook niet met ons voorzieningsniveau. We willen bedrijven niet meer aantrekken met fiscale constructies, maar we willen ook niet naar de marge van het internationale vestigingscarrousel worden gedrongen. Ons vestigingsklimaat vergt permanent onderhoud, juist nu.

Het bestaande kabinet heeft én-én-beleid uitgedragen: actief tegengaan van belastingontwijking en tegelijkertijd zorgen voor een blijvend aantrekkelijk vestigingsklimaat. Inmiddels loopt Nederland voorop in de internationaal afgesproken implementaties, maar een zichtbare 'extra' stap heeft dit kabinet niet kunnen zetten. Het volgende kabinet zal op beide terreinen, in onderling fiscaal en politiek evenwicht, wel grote stappen willen en moeten zetten. Een grote stap tegen belastingontwijking om het imago van doorstroomland definitief van ons af te werpen, en een grote stap ten bate van het vestigingsklimaat.

Deze gelijkwaardige ambities vergen een proactieve aanpak van ontwikkelingsconstructies en een herziening van de belastingstructuur op ondernemingen, met consequenties voor de winstbelasting en de bronbelastingen (dividend-, rente- en royaltybelastingen).

Drie varianten tegen belastingontwijking en naar een aantrekkelijker vestigingsklimaat

In alle denkbare varianten zal Nederland een voortrekkersrol moeten blijven spelen in de implementatie van de OESO/BEPS-maatregelen tegen belastingontwijking. Al in 2018 kan een volgend kabinet nieuwe wetsvoorstellen tegen belastingontwijking neerleggen, die tegelijkertijd een meer gelijke fiscale behandeling creëren van eigen en vreemd vermogen.

Bovendien kan in alle denkbare varianten het vestigingsklimaat worden verbeterd door het statutaire winstbelastingtarief te verlagen, met grotendeels neutrale financiering vanuit hetzelfde bedrijfslevendomein. Zo wordt een zichtbare Indicator die een grote rol speelt in de vestigingskeuze (het vpb-tarief) verbeterd, zonder een omvangrijk beroep te doen op de budgettaire ruimte.

Maar het gaat niet alleen om anti-misbruikmaatregelen of het vpb-tarief. Zowel ons vestigingsklimaat als de facilitering van ontwikkelingsconstructies wordt sterk beïnvloed door bronheffingen op dividend, rente en royalties. Nederland heeft veel baat gehad van de nulheffing op rente en royalties, een voor een internationaal handelsland logische keuze, maar die is ook verantwoordelijk voor een grote doorstroompraktijk. We heffen wel op dividend, maar dat begint steeds meer te knellen. Er is kortom alle aanleiding om de bronheffingen opnieuw te bezien vanuit de twee ambities: actief tegengaan van belastingontwijking en tegelijkertijd zorgen voor een blijvend aantrekkelijk vestigingsklimaat...

Drie varianten zijn denkbaar, alle met een binnen het domein gefinancierde verlaging van het vpb-tarief:

1. Geen verandering in bronbelastingen

Nederland kent een bronbelasting op dividend maar niet op rente en royalties. Zonder wijziging blijft Nederland, bij een aanpassing van het vpb-tarief, vooral aantrekkelijk voor werkmaatschappijen en Europese hoofkantoren. Voor nieuwe topholdings en beursfondsen is Nederland weinig aantrekkelijk, terwijl bestaande beursfondsen druk van aandeelhouders voelen om hun structuur te vereenvoudigen of zich te laten overnemen. In deze variant bestaat dan ook een zeer wezenlijk risico dat bestaande beursfondsen als Unilever (al dit jaar), Shell (mogelijk nog binnen de komende kabinetsperiode) en AkzoNobel zich uit Nederland terugtrekken en dat de AEX verder uitholt. Verlies van belastingopbrengsten ligt voor de hand.

In deze variant is het onverstandig om, naast de dividendbelasting, ook andere bronbelastingen in te voeren. De doorstroompraktijk wordt in deze variant op termijn aangepakt door de verschillende voorziene specifieke anti-misbruikmaatregelen.

2. Afschaffing van de dividendbelasting, introductie andere bronbelastingen en financiering uit de vpb-envelop

Met deze variant verliezen we niet pas op termijn de inkomsten uit dividendbelasting, maar per direct. Zonder dividendbelasting wordt Nederland een aantrekkelijke vestigingsplaats voor topholdings en beursfondsen (zie bijlage EZ). Mits geflankeerd door tijdig overleg kunnen Unilever en Shell in hun keuze voor één nationaliteit nog voor Nederland kiezen. Deze operatie moet gecombineerd worden met de introductie van een bronbelasting op rente en royalties naar niet-verdragslanden en in misbruiksituaties. Hiermee wordt niet alleen voorkomen dat Nederland nieuwe 'doorstromers' aantrekt, maar is tegelijkertijd de bestaande doorstroompraktijk met zijn brievenbusmaatschappijen snel verleden tijd. Dit is een wezenlijke maar op termijn onvermijdelijke stap, gezien het commitment van Nederland aan de strijd tegen belastingontwijking.

In deze variant wordt de dekking van de afschaffing van de dividendbelasting (€1,4 mld/jr) voorzien uit de vpb-envelop (nu €4,1 mld/jr). Dat zou betekenen dat het in Nederland actieve bedrijfsleven bijdraagt aan een belastingschuif waarvan de terugsluis niet bij hen terecht komt. Een lastenverzwaring voor het bedrijfsleven is dan het gevolg.

3. Afschaffing van de dividendbelasting, introductie andere bronbelastingen met 'autonome' financiering

Deze variant is gelijk aan variant 2, maar dan zonder lastenverzwaring voor het bedrijfsleven. Deze variant vraagt concessies op andere terreinen; lasten, uitgaven of het saldo. In deze variant geven we in één grote beweging de doorstroompraktijk op, terwijl we tegelijkertijd aantrekkelijk blijven en worden voor respectievelijk werkmaatschappijen en top-holdings.

Deze omvangrijke beweging maakt gebruik van een momentum dat ontstaat door de samenloop van verschillende maatschappelijke, economische en juridische ontwikkelingen: de steeds grotere druk op Nederland om een ferme stap te zetten tegen belastingontwijking, de toenemende juridische problematiek rond de huidige dividendbelasting, de nu voor het eerst concrete risico's op het vertrek van prominente 'vaderlands' geachte beursfondsen, en de economische opleving met een snel verbeterend saldo.

Budgettaire gevolgen

De dividendbelasting staat voor €1,4 mld/jr in de raming; afschaffing gaat bij het CPB dan ook voor dit bedrag ten koste van het saldo. De werkelijkheid is echter belangrijk genuanceerder:

Ook zonder wijzigingen van de dividendbelasting is een wezenlijke erosie van de opbrengst te verwachten. Alleen al een mogelijk vertrek van de twee grootste beursfondsen zou de opbrengst terugbrengen tot circa €850 mln/jr. Bovendien staat de Nederlandse dividendbelasting onder druk door een aantal Europeesrechtelijke procedures. Ook dit risico kan aanzienlijke gevolgen hebben voor de opbrengst.

Anderzijds zijn met afschaffing van de dividendbelasting en invoering van nieuwe bronheffingen ook aanvullende opbrengsten te verwachten. De nieuwe bronbelastingen geven per saldo geen extra opbrengst; de opbrengsten compenseren alleen de wegvallende vpb-inkomsten door de verdwijnende doorstroompraktijk. Maar de bijbehorende afschaffing van de fiscale beleggingsinstelling levert structureel circa €50 mln/jr op en incidenteel circa €750 mln. Bovendien moeten met de grote beursfondsen, indien zij definitief voor Nederland zouden kiezen, afspraken worden gemaakt over aanvullende investeringen in Nederland en gewijzigde arrangementen in de fiscaliteit of m.b.t. de aardgaswinning, waardoor wezenlijke extra belastinginkomsten te verwachten zijn. Een grotere aantrekkelijkheid van Nederland voor beursgenoteerde ondernemingen zal ten slotte ook via toename van werkgelegenheid zorgen voor extra belastinginkomsten.

Al met al is een realistisch budgettair verschil tussen variant 1 en 3 naar alle waarschijnlijkheid veel beperkter, hoewel zich dat niet vertaalt in de formele financiële plaat.

BIJLAGE 1 – Het belang van concernhoofdkantoren voor de NLse economie is zeer groot...

- Concernhoofdkantoren omvatten het concernbestuur en de staffuncties die verantwoordelijk zijn voor, en diensten verlenen aan, het gehele concern of het grootste deel van het concern. Het zijn besliscentra die - zo blijkt uit onderzoek uit 2009 van de Rotterdam School of Management (RSM) - een groot strategisch directe en indirect belang hebben voor de NL Economie: specifiek voor het innovatiegedreven concurrentievermogen.
- Concernhoofdkantoren trekken hoogwaardig zakelijk en technisch personeel aan en spelen een grote rol in het bestaan van R&D-clusters en clusters van zakelijke en financiële dienstverlening. Tevens leveren ze een grote bijdrage aan het concurrentievermogen van andere, in Nederland gevestigde ondernemingen. Ten slotte vervullen ze vaak een aanjaagfunctie door als afnemers de rol van 'leading customer' op zich te nemen.
- RSM zette de volgende statistieken op een rij die het strategisch belang van de Top100 van concernhoofdkantoren in NL illustreren. Zij:
  - o ... genereren in Nederland 29.000 FTE aan directe werkgelegenheid en 62.000 FTE aan indirecte werkgelegenheid;
  - o ... dienen 70 % van de NLse patenten in, en geven EUR 1 miljard uit aan Nederlandse clusters voor R&D.
- De aanwezigheid van concernhoofdkantoren van wereldspelers heeft ook grote politiek-bestuurlijke voordelen. De aanwezigheid van grote besliscentra in eigen land geeft publiek-private overlegmogelijkheden bij cruciale beslissingen en geeft daarmee invloed van Nederland in mondiale waardeketens. Die invloed is er vanzelfsprekend niet indien Nederland een 'filiaal' zou worden, met slechts vestigingen van bedrijven die op grote afstand staan van de bestuurlijke macht binnen die bedrijven.

... maar ons vestigingsklimaat voor 'topholdings' staat in toenemende mate onder druk

- Nederland kent 14 concernhoofdkantoren van Fortune500-bedrijven. Dit aantal van 14 groeit al jaren niet; sterker, het aantal staat onder toenemende druk.
- De vestigingsklimaatmonitor van de NFIA ondersteunt dit beeld. Hoewel we vanouds bekendstaan als aantrekkelijk land, blijkt dat de positie ten opzichte van landen die 'in dezelfde vijver vissen' verslechtert. Fiscaliteit wordt daarbij genoemd als voornaamste factor. Hoewel de vestigingsplaatsbeslissing altijd een optelsom is van factoren, wordt bij Nederland altijd extra op de fiscaliteit gelet. Dit komt omdat we een klein land zijn, dat niet het comparatieve voordeel heeft van een grote thuismarkt. Een relatieve verslechtering van ons fiscale vestigingsklimaat telt daarom altijd extra zwaar.
- Behalve naar het inmiddels als hoog geldende vpb-tarief, wordt steeds vaker de dividendbelasting genoemd. Juist bij de vestiging van mondiale concernhoofdkantoren wordt de aanwezigheid hiervan ontegenzeggelijk als belemmering gezien. Omdat de dividendbelasting niet in alle landen aftrekbaar is (het VK is het grootste land waarvoor dit geldt), vormt het simpele feit dat Nederland een dividendbelasting heeft vaak al een 'no go'. De top van een wereldwijde onderneming wil niet dat een deel van de aandeelhouders met een dubbele belasting wordt geconfronteerd (waarmee de kosten van het eigen vermogen de facto hoger komen te liggen).
- Dat de Nederlandse dividendbelasting op het mondiale speelveld afschrikt, blijkt uit recente uitingen hierover van verschillende multinationals die hun hoofdkantoor / fiscale vestigingsplaats niet in Nederland hebben geplaatst: I (farmaceut), I (chemie), I gaven de dividendbelasting als (doorslaggevende) reden. Ook grote bedrijven als hebben om fiscale redenen niet voor NL gekozen maar voor het VK.
- De dividendproblematiek is ook reden voor in NL gevestigde bedrijven om te overwegen Nederland te verlaten.

Ook bijvoorbeeld I) kent de 'dividendproblematiek'.

- De komende jaren mag worden verwacht dat het vestigingsklimaat voor hoofdkantoren - en daarmee ook de dividendbelasting - onder een nog groter vergrootglas komt te liggen. De reden is de huidige fusie- en overnamegolf, waarbij vragen over de vestigingsplaats van de hoofdzetel altijd aan de orde is.
- Zorgwekkend is dat Nederland in het huidige economische klimaat wordt gezien als aantrekkelijk land voor overnames, op grond van indicatoren voor de economische groei, de omvang van de economie, kredietrisico's, openheid voor handel, gemak van zakendoen en regulering. Juist die aantrekkelijkheid maakt volgens bureau BakerMckenzie dat de komende jaren relatief veel fusies en overnames door buitenlandse partijen in Nederland mogen worden verwacht.

BIJLAGE 2 – Korte uitleg huidige systematiek dividendbelasting

Algemeen

Dividendbelasting (tarief 15%) wordt geheven van natuurlijke personen en vennootschappen bij de uitkering van dividend door een Nederlandse vennootschap. Waar de aandeelhouder woont of is gevestigd is niet van belang. In binnenlandse verhoudingen is de betekenis van de dividendbelasting beperkt. Voor binnenlandse aandeelhouders (beleggers) fungeert de dividendbelasting als voorheffing die kan worden verrekend met de verschuldigde inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Niet te verrekenen dividendbelasting wordt teruggegeven. Daarnaast geldt (tenzij sprake is van misbruik) een inhoudingsvrijstelling als sprake van een deelneming (kort gezegd, een belang >5%). Deze inhoudingsvrijstelling geldt nu voor nationale en EU/EER-situaties. In de brief over coöperaties en dividendbelasting die op Prinsjesdag 2016 is verstuurd, is aangegeven deze inhoudingsvrijstelling uit te breiden naar derde landen waarmee Nederland een volledig belastingverdrag heeft gesloten.

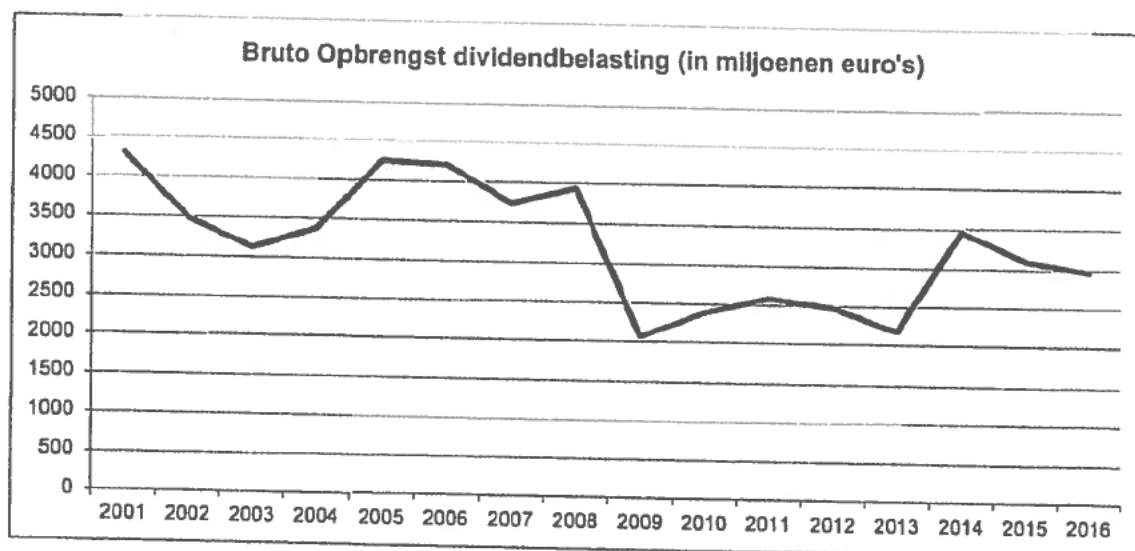
Internationaal

Een belastingverdrag staat boven de nationale wet en kan tot gevolg hebben dat Nederland ten aanzien van de dividendbelasting moet terugtreden. Voor deelnemingsdividenden (belangen >5%) is het verdragsbeleid een 0%-tarief. Voor portfolio-dividenden is in de meeste belastingverdragen een 15%-tarief afgesproken.

1. Opbrengst dividendbelasting

De bruto opbrengst van de dividendbelasting voor 2017 wordt geraamd op € 3,2 miljard (Miljoenennota 2017). De op basis daarvan geschatte structurele netto-opbrengst van de dividendbelasting, na verrekening in de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting, bedraagt € 1,4 miljard. Deze opbrengst wordt hoofdzakelijk gedragen door buitenlandse portfolio aandeelhouders.

Zoals onderstaande figuur laat zien is de opbrengst behoorlijk conjunctuurgevoelig, met een forse daling na de financiële crisis. In 2007 is het tarief verlaagd van 25 naar 15%, het effect daarvan is gedempt door de op dat moment positieve mutatie volgend uit de conjuncturele ontwikkeling.

2. Afschaffing dividendbelasting: wie profiteert?

Afschaffing van de dividendbelasting zal, uitgaande van budgetneutraliteit, leiden tot een hogere belastingdruk voor binnenlandse belastingbetalers, omdat de opbrengst van de dividendbelasting hoofdzakelijk afkomstig is van buitenlandse portfolioaandeelhouders. Deze buitenlandse aandeelhouders kunnen de Nederlandse dividendbelasting vaak in hun eigen land verrekenen. Afschaffing van de dividendbelasting betekent dus het spekken van de buitenlandse staatskas omdat zij minder verrekening hoeven te geven en dus zelf meer kunnen heffen.

Het VK kent geen dividendbelasting. Grote multinationals met een duale aandelenstructuur (deels Nederlandse aandelen, deels buitenlandse aandelen) of meerdere hoofdkantoren en veel buitenlandse portfolio-aandeelhouders, zoals Shell en Unilever, pleiten daarom voor afschaffing van de dividendbelasting.

Met het afschaffen van de dividendbelasting verdwijnt de bronheffing op uitgekeerde dividenden. Dat vergroot de kans dat Nederland als doorsluisland wordt gebruikt bij internationale constructies om de totale belastingdruk te verminderen. Het risico bestaat dat Nederland op zwarte lijsten wordt gezet. Dat Nederland nu geen bronheffing op rente en royalty's kent speelt daarbij een rol. Het integraal afschaffen van de dividendbelasting zou daarom gepaard moeten gaan met invoering van bronbelasting op dividend, rente en royalties voor landen waarmee geen belastingverdrag is gesloten. Tevens raakt de afschaffing van de dividendbelasting het regime voor de fiscale beleggingsinstelling (FBI) in de vennootschapsbelasting. FBI's zijn in de Vpb belast tegen 0% en betalen na afschaffing ook geen dividendbelasting meer. Zonder aanvullende maatregelen kan Nederland, na de afschaffing, bijvoorbeeld niet meer heffen over aan buitenlandse beleggers uitgekeerde rendementen die door deze beleggingsinstellingen worden behaald over in Nederland gelegen vastgoed. Het lijkt noodzakelijk dit aan te pakken, wat leidt tot een structurele opbrengst van € 50 miljoen.

Betreft: Dividendbelasting**Aanleiding**

Een terugkerende vraag omtrent het Nederlandse vestigingsklimaat is of het opportuun is de Nederlandse dividendbelasting te handhaven.

De tijd begint te dringen om een eensluidend antwoord te geven op deze vraag. Dit omdat (grote) internationale ondernemingen op dit moment de dividendbelasting als belangrijke factor laten meewegen om hun hoofdkantoor al dan niet in Nederland te vestigen.

Kernpunt

Het lijkt goed de dividendbelasting met het oog op het Nederlandse vestigingsklimaat serieus te heroverwegen.

Fiscale achtergrond

- Hoofregel: op dividenduitkeringen dient 15% Nederlandse dividendbelasting te worden ingehouden en afgedragen. Dit percentage kan overigens in deelnemingssituaties als gevolg van bilaterale belastingverdragen lager uitvallen.
- De dividendbelasting fungeert als een voorheffing van de Nederlandse inkomstenbelasting dan wel vennootschapsbelasting en kan derhalve in binnenlandse verhoudingen verrekend worden.
- Kort samengevat betekent dit dat de dividendbelasting feitelijk alleen betaald wordt door buitenlandse beleggers met een belang van minder dan 5% in een Nederlandse vennootschap (veelal particulieren).
- Het budgettaire belang van de dividendbelasting is netto circa € 1,4 miljard.

Overwegingen

- Dividendbelasting is in de huidige vorm geen gegeven. Ter vergelijking: het VK kent op dit moment in voorkomende gevallen geen heffing van dividendbelasting.
- De opbrengst van de dividendbelasting is ook geen gegeven:
- Als bedrijven als Shell en Unilever hun hoofdkantoor buiten Nederland plaatsen zal dat op zichzelf reeds een belangrijke inkomstenderving voor dividendbelasting met zich mee brengen (dergelijke bedrijven houden relatief veel dividendbelasting in, precieze bedragen bij ons onbekend maar het gaat om substantieel deel van de 1,4 mrd).
- Daarbij komt dat de verschuiving van dergelijke hoofdkantoorfuncties (en o.a. hoogwaardige werkgelegenheid) ook derving van loonheffingen en vennootschapsbelasting met zich mee zal brengen.
- Het opgeven van de dividendbelasting zou kunnen worden gepercipieerd als een negatieve stap in de belastingontwikkelingsdiscussie. Nederland heeft zich echter in algemene zin altijd sterk gemaakt voor internationaal zo weinig mogelijk bronheffingen (vanwege verstoringe werking). Daar zou opheffen dus prima op aansluiten.
- De vraag komt op of deze punten momenteel voldoende worden meegenomen in de overwegingen de dividendbelasting al dan niet in stand te houden.
- De begrotingsregels lijken hier overigens een sta-in-de-weg: de beslissing om de dividendbelasting af te schaffen kost budgettaire ruimte (lees: moet worden gecompenseerd omdat het een beleidsbeslissing betreft), het de facto derven van de inkomsten loopt in het saldo (omdat de ontwikkeling "autonoom" is). De regels moeten echter verstandig beleid uiteindelijk niet in de weg staan, zeker niet als het de facto derven van de inkomsten een min of meer voorspelbare uitkomst is.

Economisch belang van hoofdkantoren

De aanwezigheid van hoofdkantoren van (Nederlandse) multinationals heeft allereerst positieve *directe* werkgelegenheidseffecten. Het betreft hoogwaardige banen in stafafdelingen (juridisch, strategie, compliance, HR, fiscaal, Investor relations) en expertisecentra (wereldwijde inkoop, marketing en sales, R&D, ICT). Uit onderzoek van de Boston Consulting Group blijkt dat iedere baan op een hoofdkantoor leidt tot 3,5 *indirecte* baan: ruim 1 voltijdsbaan in de zakelijke dienstverlening en 2,5 baan in de rest van de economie. Zie bijgaande bijlage voor een indruk van de impact van Nederlandse multinationals.

Naast werkgelegenheidseffecten hebben hoofdkantoren een belangrijke strategische waarde die weliswaar minder goed kwantificeerbaar is, maar wel van grote betekenis:

- Hoofdkantoren zijn besliscentra.
In hoofdkantoren wordt besloten over nieuwe investeringen, over herstructurering van bestaande vestigingen, over concentratie en relocatie van vestigingen. Nabijheid, directe contacten en bewezen sterktes vormen toegevoegde waarden.
- Strategische bijdrage aan NL economie.
Hoofdkantoren zijn een kweekvijver van talent, ze vormen een belangrijke katalysator van Nederlandse clusters, ze spelen een sleutelrol in de kennisoverdracht en versterking van de sociaal-maatschappelijke context.
- Uitstraling van Nederland wereldwijd.
Hoofdkantoren van multinationals dragen bij aan de aantrekkelijkheid en reputatie van Nederland als investeringsland, maar ook aan die van de AEX. Het hebben van een hoofdkantoor in Nederland zal bovendien eerder leiden tot een notering aan de beurs van Nederland.

Deze strategische waarde van hoofdkantoren maakt dat Nederland zich met de aanwezigheid van Nederlandse multinationals en regionale hoofdkantoren van buitenlandse multinationals beter positioneert voor het behoud en/of de uitbreiding van bestaande activiteiten, nieuwe investeringen en het aantrekken van andere bedrijfsonderdelen zoals R&D, distributie en productie. Bekendheid en ervaring bij beslissers met wet- en regelgeving, arbeidsmarkt, kwaliteit talent, relevante netwerken en andere vestigingsplaatsfactoren geven Nederland dan een concurrentievoordeel.

Het *verlies* van hoofdkantoren kan leiden tot zogeheten 'filialisering', waarbij de beslissingen elders worden genomen en de invloed daarop en loyaliteit richting Nederland gering is. Dit is iets wat in België al heeft plaatsgevonden. Deze beslissingen gaan nog relevanter worden aangezien we aan de vooravond van grootschalige investeringen in de verduurzaming en digitalisering van de economie staan. Met een hoofdkantoor buiten Nederland zijn partijen minder geneigd deze investeringen in Nederland te laten landen.

Verstoring door dividendbelasting

Nederlandse en buitenlandse multinationals beoordelen de Nederlandse dividendbelasting als een negatief element in de keuze voor Nederland als vestigingslocatie. Afschaffing van de dividendbelasting zal daarom een belangrijke impuls geven aan het Nederlandse vestigingsklimaat.

In zijn algemeenheid schrikt een dividendbelasting beleggers af van het beleggen in aandelen omdat het een drempel opwerpt: zo niet als kostenpost dan mogelijk al vanuit administratieve overwegingen. In binnenlandse verhoudingen heeft de dividendbelasting bovendien geen materiële betekenis, omdat deze later verrekend kan worden met de inkomstenbelasting dan wel de vennootschapsbelasting.

Ten aanzien van het buitenland werkt de dividendbelasting marktversturend en maakt het voor Nederlandse ondernemingen (van multinationals tot startups) lastiger om buitenlands kapitaal aan te trekken. Dit is omdat de Nederlandse dividendbelasting in het buitenland wel (extra) kan drukken bij bepaalde aandeelhouders. Hier speelt mee dat Nederland een relatief kleine, open economie is met een bescheiden eigen kapitaalmarkt. Het eerdergenoemde negatieve effect is het

meest omvangrijk bij Nederlandse AEX/beursgenoteerde multinationals met buitenlandse portfolio-aandeelhouders (belangen van minder dan 5%).

Er zijn meerdere gevallen bekend dat vanwege de Nederlandse dividendbelasting uiteindelijk gekozen is voor een vestiging buiten Nederland. De dividendbelasting kan de vestiging van hoofdkantoren van buitenlandse multinationals in Nederland in belangrijke mate ontmoedigen (denk bijvoorbeeld aan hoofdkantoren van bijvoorbeeld grensoverschrijdende fusies en nieuwe internationale joint-ventures). Dit is omdat de dividendbelasting geheven kan worden over winsten die in het buitenland zijn behaald, ook wanneer deze winsten behaald zijn voor het moment van vestiging in Nederland. Buitenlandse winsten kunnen dan 'beclaimd' raken met Nederlandse dividendbelasting. Tenslotte is het bekend dat een aantal grote Nederlandse multinationals momenteel een vestiging buiten Nederland overwegen. Een en ander is niet wenselijk voor Nederland als vestigingsland.

Bijlage: overzicht impact Nederlandse Multinationals

Memo lastenontwikkeling bedrijfsleven en opties voor lastenverlichting

Internationale context: relatieve positie Nederlandse bedrijfsleven verslechtert

- De aantrekkelijkheid van het investerings- en vestigingsklimaat wordt bepaald door een optelsom van factoren. De belastingheffing is een van die factoren, naast bijvoorbeeld bereikbaarheid, het opleidingsniveau van de Nederlandse beroepsbevolking, etc. Op het mondiale speelveld kan belastingheffing in een vergelijking met relevante 'peers' een doorslaggevende rol spelen in de vestigingsplaatskeuze van bedrijven. Daarbij geldt dat een land met een relatieve kleine thuismarkt als Nederland een groter belang heeft bij een aantrekkelijk fiscaal vestigingsklimaat dan een groter land.
- Zorgwekkend is dat de positie van Nederland momenteel verslechtert. Andere landen zetten stappen om hun fiscale klimaat te verbeteren, waardoor de Nederlandse positie verslechtert. De fiscale vestigingsconcurrentie verschuift van 'grondslag' naar 'tarief'. Met Nederland concurrerende landen zetten stappen om het statutaire tarief te verlagen of zijn daartoe voornemens. Volgens cijfers van KPMG daalde het gemiddelde tarief van de Vpb afgelopen tien jaar in de EU van 24,8% naar 22,1%. Nederland zit met een tarief van 25% ook boven het Europees gemiddelde. Behalve het Verenigd Koninkrijk (20%), Ierland (12,5%) en Zwitserland (21,15%) hebben ook Denemarken (22%), Finland (20%) en Zweden (22%) een statutair (top)tarief dat lager ligt dan in Nederland. Het VK overweegt het Vpb-tarief te verlagen naar 17%, de minister van Financiën van Hongarije heeft aangekondigd het tarief te willen verlagen naar 9% en België heeft aangegeven het winstbelastingtarief te willen verlagen naar een uniform tarief van 20%. Ook de VS overweegt – onder Trump – een (substantiële) verlaging van het Vpb-tarief.

Lastendruk sterk gestegen

- De lastendruk is tijdens Rutte 2 gestaag gestegen. In 2012 bedroegen de lasten nog 36%bbp, in 2016 zijn ze gestegen tot 38,8%bbp. Het is de verwachting van het CPB dat in de komende periode de lastendruk verder zal stijgen naar 39,5%bbp in 2021. In de langjarige cijferreeks van het CBS sinds 1995 is de lastendruk nog niet eerder boven de 38%bbp gekomen.

Grootste deel stijging is gedragen door bedrijven

- Het grootste deel van de stijging van de lastendruk wordt gedragen door bedrijven. De lasten zijn tijdens Rutte 2 beleidsmatig met zo'n €11,5 mld gestegen. De lastenverzwaringen waren nodig om de overheidsfinanciën weer op orde te krijgen. Bedrijven zijn gedurende de kabinetsperiode een steeds groter deel van de lastenverzwaring gaan dragen. Bij de startnota droegen bedrijven ongeveer de helft van de beleidsmatige lastenverzwaringen, aan het einde van het kabinet is dat opgelopen tot twee derde van de beleidsmatige lastenverzwaringen. Dit komt vooral doordat burgers zes keer meer geprofiteerd hebben van tussentijdse lastenverlichting (bijvoorbeeld het 5-mld pakket) dan het bedrijfsleven.
- In het beeld voor 2018 tot en met 2021 zat bij miljoenennota 2017 een lastenverzwaring van bijna €8,4 mld waarvan bijna 40% gedragen wordt door bedrijven. Het merendeel van deze lastenverzwaring wordt veroorzaakt door ontwikkeling van de zorgkosten en de verhoging van de SDE+-heffing.

Opties voor lastenverlichting bedrijven

- Bovenstaand geschetste ontwikkelingen zijn zorgwekkend. Als omringende landen stappen zetten om hun fiscale vestigingsklimaat te versterken, is één ding zeker: stilstand kan achteruitgang betekenen. Het is de relatieve positie die telt. De concurrentiekracht van de Nederlandse economie is van essentieel belang voor de toekomstige economische ontwikkelingen en werkgelegenheid in Nederland. Dit vormt de basis voor gezonde overheidsfinanciën.

Een werkelijke verbetering van het fiscale vestigingsklimaat kan worden bereikt via nettolastenverlichting voor bedrijven.

- **Generiek** kan lastenverlichting worden gegeven via lagere lasten op winst, en lagere lasten op arbeid. Verlaging lasten op winst ligt economisch in de rede omdat volgens de OESO geldt als de meest verstoringende vorm van belastingheffing. Verlaging van de belasting op winst kan door:
  - Verlaging vpb-tarief: Dit is het meest zichtbaar. Een lager tarief vergroot de kans tot de internationale 'shortlist' van toplanden om in te investeren te (blijven) behoren. Wanneer de verlaging van het vpb-tarief gefinancierd wordt uit grondslagverbredende maatregelen is het van belang dat dit voor specifieke groepen van bedrijven wel degelijk reële effecten heeft, die ook het fiscale klimaat voor die specifieke groepen verslechteren.
  - Verlaging/afschaffing dividendbelasting: Een verlaging of afschaffing van de dividendbelasting stimuleert kapitaalverschaffing vanuit het buitenland. Dit verbetert het investeringsklimaat in den brede en ook met name het klimaat voor de vestiging van hoofdkantoren in Nederland.
- **Specifiek** kan lastenverlichting het best worden geënt op die categorieën die de grootste uitstralingseffecten hebben op het Nederlandse structurele groeivermogen: vernieuwing/innovatie en verduurzaming.
  - Vernieuwing/innovatie: De WBSO verlaagt de lasten van innovatie werkgelegenheid direct. Momenteel wordt de WBSO niet geïndexeerd, waardoor zonder intensiveringen de parameters elk jaar onder druk staan. Automatische indexatie van de WBSO kost €37 mln. in 2018 oplopend naar €225 mln. structureel.
  - Verduurzaming: Dit is één van de grootste uitdagingen voor de komende tijd waar ook het bedrijfsleven voor een groot deel verantwoordelijk voor zal zijn. Denk hierbij aan uitbreiding van instrumenten zoals EIA, VAMIL en MIA.

Effecten op structuur en houdbaarheid: Voor alle maatregelen voor nettolastenverlichting zoals hierboven beschreven geldt dat men kan beredeneren dat zij de economische structuur duurzaam versterken en daarmee tevens de houdbaarheid verbeteren. Dit is echter niet zo terug te zien in de sommen van het CPB en daarmee niet cijfermatig te onderbouwen.

Royal Philips (hoofdkantoor Amsterdam)					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal	11.500	71.000	Omzet	?	€17,4 mld.
Werkgelegenheid Hoofdkantoor	?	NVT	Winst	?	€1,69 mld.
Werkgelegenheid Indirect (schatting)	50.000	NVT		---	---

- De helft van de Nederlandse werknemers houdt zich bezig met innovatie. Philips besteedt in Nederland circa € 670 miljoen per jaar aan R&D en heeft ruim 100 samenwerkingsprojecten lopen met academische en groot perifere ziekenhuizen, universiteiten, bedrijven en instituten.
- Philips is mede initiatiefnemer van onder meer het Smart Industry initiatief in NL, Zorg transformatie, Topsectoren HTSM en LS&H, HighTech XL en StartupDelta. Ook zitten ze in besturen van o.a. VNO-NCW, FME en Brainport en lopen voorop in het denken over circulaire economische modellen.
- Daarnaast is er een historie van de creatie van nieuwe bedrijven vanuit spin-outs van Philips, zoals ASML, NXP, Gibson, Fei, Panalytical en vele startups.

Philips Lighting (hoofdkantoor Eindhoven)					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal	3.000	34.000	Omzet	?	€7,1 mld.
Werkgelegenheid Hoofdkantoor	?	NVT	Winst	?	€542 mln.
Werkgelegenheid Indirect (schatting)	50.000	NVT		---	---

- Het gaat in Nederland om zeer hoogwaardige werkgelegenheid. Van de 3000 werknemers in Nederland houden 2800 zich bezig met R&D.
- Philips Lighting participeert in tientallen publiek-private R&D projecten, heeft onder meer sterke samenwerking in de horticulture (met Universiteit Wageningen en zaadveredelaars) TU Eindhoven, ESI en vele andere Nederlandse kennisinstellingen.
- Philips Lighting vervult leidende, sturende rollen in gremia als Topsector HTSM, Brainport, Smart City Initiatieven of de Alliance for Internet of Things Innovation.

ASML					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal			Omzet	?	
Werkgelegenheid Hoofdkantoor			Winst	?	
Werkgelegenheid Indirect				---	---

- Sleutelrol in Brainportregio Eindhoven, topsector HTSM en vele publiek-private samenwerkingen in nationaal, Europees (Horizon 2020) en internationaal verband.
- Werkt samen met een wereldwijd netwerk van meer dan 700 partners, toeleveranciers, universiteiten en kennisinstellingen

Akzo					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal			Omzet	€710 mln.	€14,2 mld.
Werkgelegenheid Hoofdkantoor			Winst	?	€1,5 mld.
Werkgelegenheid Indirect			---	---	---

- Sterk actief in Topsectoren Chemie en Energie
- 1 van de founding partners van het Advanced Research Centre Chemical Building Blocks Consortium (ARC CBBC). CBBC is een grootschalige publiek-private samenwerking voor onderzoek naar nieuwe energiedragers en materialen en een vlaggenschip van de topsector Chemie.
- Werkt aan duurzame grondstoffen zoals biobased azijnzuur (met WUR) en via spin-off Photanol aan bulkchemicaliën uit CO₂, water en zonlicht.

Unilever					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal	3.100	169.000	Omzet	€1,5 mld. (Benelux)	€52,7 mld.
Werkgelegenheid Hoofdkantoor	?	NVT	Winst	?	€8,1 mld.
Werkgelegenheid Indirect	?	NVT	---	---	---

- Multiplier effect: Unilever biedt werkgelegenheid bij circa **4.000 vaste leveranciers**.
- Unilever investeert jaarlijks meer dan **€120 miljoen aan R&D** in Nederland.
- In 2016 besloot Unilever zijn **wereldwijde R&D-centrum** in Wageningen te vestigen, vanwege de sterke wederzijdse banden met het Innovatie-ecosysteem rond de WUR. Hiermee speelt Unilever een zeer belangrijk rol in duurzame innovaties op gebied van voedsel en de Topsector Agri & Food.

Shell					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal	10.583	92.000	Omzet	?	\$234 mld.
Werkgelegenheid Hoofdkantoor	2.200	NVT	Winst	?	\$7,1 mld.
Werkgelegenheid Indirect	2000 toeleveranciers, €3,8 mld. omzet	NVT	---	---	---

- Het Shell Technology Centre Amsterdam (STCA) is één van de drie grote onderzoekscentra die Shell wereldwijd heeft, er werken meer dan 1.000 mensen.
- Shell participeert in vele publiek-private samenwerkingsprojecten. Zo is Shell één van de drie industriepartijen in het Advanced Research Center Chemical Building Blocks Consortium, de grootste PPS binnen de chemie. Ook is Shell belangrijk voor het ecosysteem in de haven van Rotterdam en het (petro)chemische cluster aldaar.
- Shell NL is medeoprichter van de Transitie Coalitie dat ruim 60 bedrijven en organisaties verenigt om ambitieus de energietransitie vorm te helpen geven.

Royal Philips, Philips Lighting, ASML, Unilever, Akzo & Shell					
	Nederland	Wereldwijd		Nederland	Wereldwijd
Werkgelegenheid Totaal	42.083	429.000	Omzet	?	€328,2 mld.
Werkgelegenheid Hoofdkantoor	?	NVT	Winst	?	€19,2 mld.
Werkgelegenheid Indirect	?	NVT	---	---	---

Voorbeelden buitenlands hoofdkantoor welke mogelijk heeft bijgedragen tot vervolginvesteringen

- **Nike:** Nike's eerste vestiging in NL dateert van 1992, klein verkoopkantoor met 20 werknemers. Europees HQ (Hilversum) volgde in 1997. Vervolgens was NFIA betrokken bij diverse uitbreidingen waaronder Shared Services in 2000 en EMEA HQ functies in 2008. Inmiddels heeft Nike zo'n 2.500 mensen in dienst in NL.
- **Tesla:** Tesla heeft in 2014 al bestaande activiteiten in NL geconsolideerd in Amsterdam, waaronder het Europese HQ. Inmiddels heeft Tesla in Tilburg twee assemblage/distributie faciliteiten inclusief diverse ondersteunende (technische) diensten, waarbij inmiddels enkele honderden mensen werken. Doordat Tesla nu al in Nederland actief is, kan dit mogelijk leiden tot toekomstige vervolginvesteringen in Nederland.

Overzicht van enkele Nederlandse multinationals met hoofdkantoor in NL

Shell			
	Nederland		Bedrag
Banen NL (totaal)	10.583 (92.000)	Omzet wereldwijd	\$234 mld.
Banen hoofdkantoor	2.200	Winst wereldwijd	\$7,1 mld.
Indirect effect	2.000 leveranciers, €3,8 mld. omzet	R&D-uitgaven NL	€700 mln.

- Het Shell Technology Centre Amsterdam is één van de drie grote onderzoekscentra die Shell wereldwijd heeft, er werken meer dan 1.000 mensen.
- Shell participeert in vele publiek-private samenwerkingsprojecten (pps). Zo is Shell één van de drie industriepartijen in het Advanced Research Center Chemical Building Blocks Consortium (ARC CBBC), de grootste pps binnen de chemie van circa €100 miljoen in 10 jaar tijd. Ook is Shell belangrijk voor het ecosysteem in de haven van Rotterdam en het (petro)chemische cluster aldaar.
- Shell NL is medeoprichter van de Transitie Coalitie die ruim 60 bedrijven en organisaties verenigt om ambitieus de energietransitie vorm te helpen geven.

Unilever			
	Nederland		Bedrag
Banen NL (totaal)	3.100 (169.000)	Omzet wereldwijd	€52,7 mld.
Banen hoofdkantoor	1.800	Winst wereldwijd	€8,1 mld.
Indirect effect	4.200 leveranciers, €750 mln. tot €1 mld. omzet	R&D-uitgaven NL	€120 mln.

- Unilever is een internationaal erkende koploper op het gebied van duurzaamheid, zoals blijkt uit de nummer één posities in de Dow Jones Sustainability Index voor Food Products, Household and Personal Products van de afgelopen jaren.
- In 2016 besloot Unilever zijn wereldwijde Foods R&D-centrum op de campus van Wageningen Universiteit & Research (WUR) te gaan vestigen vanwege de sterke wederzijdse banden met het innovatie-ecosysteem rond de WUR en de wereldwijde topositie van de WUR op het agrifood domein. De bouw betreft een investering van € 60-70 miljoen.
- Unilever is een prominente trekker van publiek-private kennis- en innovatieprojecten in de Topsector Agri&Food. Het is onder andere initiatiefnemer van het Topinstituut Food & Nutrition (totale pps investering 2011-2016 van €111 miljoen) en het nieuwe Sustainable Food Initiative (beoogde omvang €10 miljoen/jaar).

Royal Philips			
	Nederland		Bedrag
Banen NL (totaal)	11.500 (71.000)	Omzet wereldwijd	€17,4 mld.
Banen hoofdkantoor	500	Winst wereldwijd	€1,69 mld.
Indirect effect	(inschatting) ruim 50.000 banen	R&D-uitgaven NL	€670 mln.

- Royal Philips heeft een historie van de creatie van nieuwe bedrijven vanuit spin-outs, zoals ASML, NXP, Gibson, Fei, Panalytical en vele startups. Daarmee is Royal Philips grondlegger voor Brainport Eindhoven.
- De helft van de werknemers in Nederland houdt zich bezig met innovatie. Royal Philips heeft ruim 100 samenwerkingsprojecten lopen met academische en groot perifere ziekenhuizen, universiteiten, bedrijven en instituten.
- Royal Philips is mede initiatiefnemer van vele innovatietrajecten van onder meer het Smart Industry initiatief in NL, Zorg transformatie, Topsectoren HTSM en LSH, HighTech XL en StartupDelta. Ook zitten ze in besturen van o.a. VNO-NCW, FME en Brainport en lopen voorop in het denken over circulaire economische modellen.

Philips Lighting			
	Nederland		Bedrag
Banen NL (totaal)	3.000 (34.000)	Omzet wereldwijd	€7,1 mld.
Banen hoofdkantoor	1.500	Winst wereldwijd	€542 mln.
Indirect effect	---	R&D-uitgaven NL	€350 mln.

- Het gaat in Nederland om zeer hoogwaardige werkgelegenheid. In Nederland zijn 900 medewerkers actief in de R&D en Philips Lighting investeert jaarlijks € 350 miljoen in R&D in Nederland.
- Philips Lighting participeert in tientallen pps R&D projecten, heeft onder meer sterke samenwerking in de horticulture (met de WUR en zaadveredelaars) TU Eindhoven, ESI en vele andere Nederlandse kennisinstellingen.
- Philips Lighting vervult een leidende en sturende rol in gremia als Topsector HTSM, Brainport, Smart City Initiatieven of de Alliance for Internet of Things Innovation.

Akzo			
	Nederland		Bedrag
Banen NL (totaal)		Omzet wereldwijd	€14,2 mld.
Banen hoofdkantoor		Winst wereldwijd	€1,5 mld.
Indirect effect		R&D-uitgaven wereldwijd	€363 mln.

- .
- Sterk actief in Topsectoren Chemie en Energie. Akzo is ook één van de founding partners van het ARC CBBC. Akzo investeert jaarlijks €363 miljoen in R&D waarvan een substantieel deel in Nederland.
- Akzo is voorloper in de energietransitie met onder andere de grootste bio-stoom centrale wereldwijd in Delfzijl en de Inkoop van duurzame windenergie in samenwerking met Philips en DSM.

ASML			
	Nederland		Bedrag
Banen NL (totaal)		Omzet wereldwijd	
Banen hoofdkantoor		Winst wereldwijd	
Indirect effect		R&D-uitgaven NL	

- ASML vervult een sleutelrol in Brainportregio Eindhoven, topsector HTSM en vele publiek-private samenwerkingen in nationaal, Europees (Horizon 2020) en internationaal verband.
- ASML werkt samen met een wereldwijd netwerk van meer dan 700 partners, toeleveranciers, universiteiten en kennisinstellingen. Het indirecte werkgelegenheidseffect in Nederland is geschat op 16.400 banen.